

TÜRKİYE'DE ADALET SİSTEMİNİN SORUNLARI

Türkiye'de adalet sistemine dair sorunlar, akademik raporlar, baroların tespitleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) verileri ışığında oldukça geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Talebiniz üzerine bu sorunları ana başlıklar altında kategorize ederek 100 maddelik bir liste halinde aşağıda sunuyorum:

Av. Murat Tezcan

[Türkiye'deki adalet sisteminin güncel sorunları ve çözüm önerileri]

(<https://www.youtube.com/watch?v=L1pfIMrDqSE>)

1. Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı

1. Hâkim ve Savcılar Kurulu'nun (HSK) yapısının siyasi etkiye açık olması.
2. Yargı atamalarında liyakat yerine siyasi veya ideolojik yakınlığın ön plana çıkması.
3. Hâkim ve savcılarının coğrafi teminatının olmaması (sık yer değiştirmeler).
4. Kararları beğenilmeyen hâkimlerin görev yerlerinin değiştirilmesi (sürgün korkusu).
5. Yürütme organının yargı kararlarına yönelik doğrudan müdahaleleri.
6. "Hukuk devleti" yerine "kanun devleti" anlayışının hâkim olması.
7. Yüksek yargı organlarına üye seçiminde yürütmenin baskın rolü.
8. Savcılarının yürütmeye bağlı bir hiyerarşi içinde algılanması.
9. Yargı mensupları üzerindeki disiplin soruşturması baskısı.
10. Mahkemelerin toplumsal ve siyasi davalarda kamuoyu baskısı altında kalması.

2. Yapısal ve Sistemsel Sorunlar

11. Yargılama sürelerinin aşırı uzun olması (makul sürede yargılanma hakkı ihlali).
12. Dosya yükünün hâkim başına düşen dünya ortalamasının çok üzerinde olması.
13. İstinaf mahkemelerinin (Bölge Adliye Mahkemeleri) beklenen hızlandırmayı sağlayamaması.
14. Yargıtay ve Danıştay'daki dosya yığılmaları.
15. AYM ve AİHM kararlarının yerel mahkemelerce dirençle karşılanması veya uygulanmaması.

16. Yargı sistemindeki sürekli yasal değişikliklerin öngörülebilirliği bozması.
17. İnfaz yasalarındaki sık değişikliklerin "örtülü af" etkisi yaratması.
18. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının (arabuluculuk vb.) henüz tam verimli olmaması.
19. Bilirkişilik kurumunun suistimale açık olması ve "hâkim yerine karar veren" konuma gelmesi.
20. Tebligat sistemindeki aksaklıkların davaları uzatması.

3. Hukuk Eęitimi ve Nitelik Sorunları

21. Hukuk fakóltesi sayısının ihtiyaçtan fazla artması.
22. Hukuk eęitimindeki kalitenin düşmesi.
23. Hâkim ve savcı yardımcılığı sisteminin uygulama zorlukları.
24. Meslek içi eęitimlerin yetersiz kalması.
25. Hukuk fakólterine girişte başarı sıralamasının hala düşük olması.
26. Akademisyen eksikliği olan fakólterin öğrenci alması.
27. Uygulamalı eğitimin (kurgusal duruşma vb.) yetersizliği.
28. Hâkim ve savcı adaylarının mülakat sürecindeki şeffaflık eksikliği.
29. Avukatlık stajının niteliksiz ve formaliteye dönüşmesi.
30. Hukuk literatürünün güncel küresel tartışmalardan kopukluğu.

4. Ceza Adaleti ve Tutuklama Pratikleri

31. Tutuklamanın bir tedbir olmaktan çıkıp "ceza" olarak uygulanması.
32. İddianamelerin zayıf delillere dayandırılması.
33. Savunma makamının dosya inceleme yetkisinin kısıtlanması (kısıtlılık kararları).
34. "Kaçma şüphesi" gerekçesinin standart ve dayanaksız kullanımı.
35. Terör suçları tanımının çok geniş ve belirsiz yorumlanması.
36. Gizli tanık beyanlarının hükme esas alınmasındaki aşırılıklar.
37. Uzun tutukluluk süreleri.
38. Cezaevlerindeki kapasite aşımı ve fiziksel koşullar.

39. Hasta mahpusların tahliye süreçlerindeki bürokratik engeller.
40. Denetimli serbestlik uygulamalarındaki eşitsizlikler.

5. Savunma Hakkı ve Avukatlık Sorunları

41. Avukatların dosyalara erişiminde karşılaştığı engeller.
42. CMK ücretlerinin avukatlık asgari ücret tarifesinin çok altında kalması.
43. Avukatlara yönelik fiziksel şiddetin artması.
44. Mesleki faaliyetleri nedeniyle avukatlara açılan davalar.
45. Savunma makamının iddia makamı ile eşit haklara sahip olmaması (silahların eşitliği ilkesi).
46. Baroların yapısını bölen "çoklu baro" sisteminin getirdiği kutuplaşma.
47. Kamu avukatlarının özlük haklarının yetersizliği.
48. Yeşil pasaport gibi hakların verilmesindeki kriter belirsizlikleri.
49. Avukatların adliyelerde karşılaştığı kaba muamele.
50. Hukuk sigortası sisteminin olmaması nedeniyle vatandaşın avukata erişememesi.

6. Hak ve Özgürlükler Kapsamındaki Engeller

51. İfade özgürlüğü davalarının sayısındaki devasa artış.
52. "Cumhurbaşkanına hakaret" suçunun geniş yorumlanması.
53. Sosyal medya paylaşımları nedeniyle yapılan şafak baskınları.
54. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının fiilen engellenmesi.
55. İnternet sitelerine ve içeriklerine getirilen erişim engelleri.
56. Kadına yönelik şiddet davalarında "iyi hal indirimi" uygulamaları.
57. Çocuk istismarı davalarındaki yargılama hataları.
58. Çevresel haklarla ilgili mahkeme kararlarının idarece uygulanmaması.
59. Mülkiyet hakkı ihlalleri (acele kamulaştırmalar vb.).
60. Dernek ve vakıflara kayyum atanması süreçlerindeki hukuki belirsizlikler.

7. Teknoloji ve Altyapı Sorunları

61. UYAP sistemindeki teknik kesintiler ve yavaşlık.
62. E-duruşma sistemindeki ses ve görüntü kalitesi sorunları.
63. Dijital delillerin toplanması ve korunmasındaki teknik yetersizlikler.
64. Siber suçlarla mücadelede uzman personel eksikliği.
65. Adli tıp raporlarının çıkma süresinin çok uzun olması.
66. Büyükşehir adliyelerinin parçalı yapısı (ulaşım ve koordinasyon zorluğu).
67. Arşiv sistemlerinin dijitalleşme sürecindeki hatalar.
68. Adli sicil kayıtlarındaki yanlışlıkların düzeltilme zorluğu.
69. Yapay zekâ uygulamalarının yargıya entegrasyonundaki vizyon eksikliği.
70. Bilgi edinme hakkının yargı süreçlerinde tam işlememesi.

8. Etik ve Toplumsal Algı

71. Vatandaşın adalete olan güven endeksinin düşüklüğü.
72. Yargı mensupları arasındaki etik kuralların denetlenmemesi.
73. Mahkemelerde "kişiye göre adalet" algısının oluşması.
74. Adalet saraylarının gösterişli olup içeriğinin boş kalması (şekilci adalet).
75. Yargı kararlarının toplum vicdanını tatmin etmekten uzak olması.
76. Siyasi kutuplaşmanın adliyelere yansması.
77. Hukuk kültürünün topluma yayılmamış olması.
78. Mağdur haklarının yargılama sürecinde ikincil plana atılması.
79. Tanıklık müessesesinin korku nedeniyle tam işlememesi.
80. Medyanın yargılama süreçlerini manipüle etmesi.

9. Mali ve İdari Sorunlar

81. Mahkeme harç ve giderlerinin vatandaş için çok yüksek olması.
82. Adli yardım ödeneklerinin yetersizliği.
83. Mübaşir ve kâtip gibi yardımcı personelin özlük hakları.
84. Adliyelerdeki kırtasiyecilik ve bürokrasi.
85. Yetersiz bütçe nedeniyle bilirkişi ve tanık giderlerinin karşılanamaması.
86. İdari yargıda tazminatların geç ödenmesi.
87. Vergi mahkemelerinin iş yükü ve uzmanlık gerektiren konulardaki eksikleri.
88. İcra dairelerindeki işleyiş sorunları ve rüşvet iddiaları.
89. Yargıdaki âtil kadrolar ve verimsiz personel yönetimi.
90. Adalet Bakanlığı merkez teşkilatının taşra üzerindeki aşırı vesayeti.

10. Uluslararası Standartlar ve Uyum

91. AİHM ihlal kararlarının sistematik hale gelmesi.
92. Venedik Komisyonu tavsiyelerinin dikkate alınmaması.
93. Avrupa Birliği ilerleme raporlarındaki yargı eleştirilerinin karşılanmaması.
94. Suçluların iadesi süreçlerindeki siyasi engeller.
95. Kara para aklama (FATF gri liste) süreçlerindeki denetim eksikliği.
96. Yabancı yatırımcılar için hukuki güvenliğin tesis edilememesi.
97. Uluslararası tahkim kararlarının uygulanmasındaki zorluklar.
98. Evrensel hukuk ilkeleri yerine yerel/milli hukuk vurgusunun daraltıcı etkisi.
99. Yargı reformu strateji belgelerinin sadece kâğıt üzerinde kalması.
100. Adalet kavramının "güçlülerin hakkı" olarak algılanmaya başlanması.

Bu liste, sistemin içindeki profesyonellerin (hâkim, savcı, avukat) sıkça dile getirdiği kronikleşmiş sorunları özetlemektedir.

[Türkiye'deki adalet sisteminin güncel sorunları ve çözüm önerileri]

(<https://www.youtube.com/watch?v=L1pfIMrDqSE>)